

ՌԱՅՈՒՆԵՐ

20 ՓԱՐԱ

ՕՐԱԹԵՐԹ

20 ՓԱՐԱ

Հայրենիք ամեն օր կը հրատարակուի, տարեկան դինն է Պոստը եւ դաւաճող համար 7 ար-
մէն մէկտ կանխիկ. գաւառական թղթատարութեան ծախքը մեր վրայ է: Վեցամսեայ եւ ե-
րեքամսեայ բաժանորդը ալ կ'ընդունուին:

Լրագրոյ վերաբերեալ դիր կամ նամակ պէտք է ուղղել առ Տէր-Խմբագիր Րիզա փաշա խան
թ. 14: Խմբագրութեան ուղղեալ դիր ետ չտրուիր: Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 դր:
է. աւելի անգամի համար սակարկութիւն կ'ընլայ:

Ա. Զ. Դ.

Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր ստո-
ղորութեամբ նամակ մը հրատարակուած
է այն առումը լրագրոյ երկրորդ էջին մէջ.
Թեթեւեղաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմք
մեր վրայ:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՍՈՒՏԱՆԻ ԽՆԴԻՐ

ՅԻ ԵԿԻՊՏՈՍԻ ԲՈՒՆ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԸ (*)

Գրեմեն Բեյ-Էմին Խոֆէ Էմին-Էմին)

«Գրաւեցինք զՏարփուր հինգ միլիոն
լաւիշօք:» 1875 յունուար 18րդ, նախորդ
թիւ իսմայիլ փաշա զայս մեծ գոհութեամբ
յայտարարել բազմաթիւ այցելուաց, որք
ն յիշատակաց արժանի օրն յաջորդաբար
լինելայանային իւր ընդունելութեան սրա-
ւայայց սոյն այցելուաց աներն ալ կը
սկսնային թէ եղիպտոս այդ գրաւուսով
նպատակ պատասխանատուութիւններ ըս-
նանք էր որք իւր նիւթական զօրութեան
համեմէն բարոյութիւն դուրս էր: Նախորդ
թիւին բնաւորութեան մէկ նշանաւոր հաս-
նանքը սա էր թէ իւր ձեռնարկութեանց
տեւանքն է պատճառելիք դժուարու-
նանքը լաւ չէր կշռեր: Իւր երեւակա-
ւութիւն սահման չունէր, և հաղուադուտ
ով մը կ'օժանդակէր աղ-թ. բայց թէ ե-
ւտից, թէ վաճառականութեան, թէ
նորօգուտ շինութեանց և թէ քաղաքա-
ն կարգադրութեանց մասին, ուղիղ դա-
ւորութիւն մը չափ և սահման չէր դնել իւր
եւակայութեան և գործունէութեան չա-
պանցութեան, որով այդ իշխան կը գոր-
ը ամեն սխալ, զոր մեծ տէրութեան մը
պատակ վերջը, ամփոփ և իւրն իրեն բա-
ղ պետութիւն մը կրնար գործել ինչ որ
ընքն տեղի ունեցաւ ի փորձութեան՝ բնա-
ւ և գրեթէ անխուսելի հետեւաւքն էր
թիւ իսմայիլ փաշայի ձեռնարկութեան
ուղեց իրականացնել իւր մեծ հօր վա-
ւանք խորհուրդէ՝ եղիպտոսի պաշտ կցե-
թիւ Ալիբիկասա մեծ տէրութիւն մը, ինքնին
ողկաւանանի չափ ընդարձակ, և այնպիսի
պաշտութիւն մը, որ բոլորովին անընդունակ
բարոյական ազդեցութեանց, և ուրիշ
ընկեր չէր կրնար հպատակութեան ներ-
եւ պահուիլ բայց եթէ մեծ բանակով մը,
ստեղծելու և պահպանելու համար
պէտք եղած ոչ մարդիկն ոչ ալ գրամն ու-
թիւ եղիպտոս: Մօտեւր տեղի ունեցած պաշ-
տական զինուորականներն դատելով, Բե-
նան հոգ կ'ընէ եղիպտական պարտու-
անց նկատմամբ: Բայց այսպիսի հոգա-
ւութեան մը պէտք չկայ: Այն հրոսապետ
ըր շուրջ հաւաքած էր փորձութեան վայ-
թիւ մարտիկներ՝ կարող եղած է ընդհնու-
դաճած բանակը, զոր եղիպտոս Մեհ-

տիին դէմ զրկելու յիմարութիւնն ունե-
ցած էր: Բայց այս է Մեհտիին իշխանու-
թեան վերջին սահմանը: Նա չէր կրնար
բանակ մը զրկել դէպ ի հիւսիս, (այսինքն
դէպ ի բուն եղիպտոս) և եթէ եղիպտոս-
կան բանակը պաշտպանողական վրայ մը-
նար ի խորհուրդ, փոխանակ անել կրնար
և անընդիւր անպատեւելու մէջ նետուելու
այնպիսի պայմանաց ներքեւ զորս ոչ մէկ
խոհմ՝ զօրական կրնար ընդունել, այն
վայրենի և անկրթ հրոսապետներ չուտով
ցիր ու ցան կը լինին, ի բացակայութեան
որ և է գործողութեան որ կարենար վառ-
պահել անոնց միութիւնը: Բ. Դրան վերա-
բերմամբ, այս հրոսապետաց յաջողութիւն-
ները նշանակութիւն չունին: Այս դաշտ ու-
րոյ վրայ տեղի կ'ունենան այդ դէպքեր՝
Սահմանաւ դաշտ մը չէ ոչ մէկ իմաստով,
և թուրքիա չափաւել չա՛հ չունի այդ ան-
չէն, անմեղծեանք և օտարամեղծ երկրի մէջ:
«Եղիպտոս արդարեւ տարբեր կացու-
թեան մը մէջ է, բայց այս տարբերութիւն
անուանել երեւութական է քան իրական: Ե-
ղիպտոս դեռ կ'երեւակայէ թէ փորձութեան
և Տարփուր գրաւեալ էր եղիպտոսի կող-
մէ, և չուզեր ճանչնլ թէ օրչափ մտացա-
ծին բան մ'էր ինքնակոչ գրաւումը, կամ
թէ օրչափ թոյլ էր այդ գաւառաց վրայ
եղիպտական տիրապետութեան կապն, որ
այժմ կը խղի: Եղիպտոս չի համընդար
նաւ թէ այդ երկրներն իւր ընդ սահմաններէ ան-
դին կը գտնուին, թէ ինք զօրկ է դանդը
բացարձակ հպատակութեան ենթակելու
միջոցներէն, և թէ, հետեւաբար, անոնց
վրայ տիրապետութեան որ և է յաւակնու-
թիւն առ առաւել մնայուն վտանգ մը կ'են-
թադրէ առանց համապատասխան օգտի, —
անդադարելի ծախքեր, և անվերջանալի
վտանգ շանքեր, զորս եղիպտական Ժո-
ղովուրդն ու բանակը դժգոհութեամբ ու
ձանձրութեամբ կը տեսնեն, և որոց միակ չօ-
չափելի արդիւնքն կը լինին եղիպտոսի աղ-
քատացումն և կառավարութեան ազդե-
ցութեան բեկումն առաջի ժողովրդեան:

«Իսկապէս օրէն և յետադարձ տեսու-
թեամբ մը, Սեդիւս հոգաւորութիւն ցոյց
կուտայ Օպէյտի վրայ քաղաք եղիպտական
սակաւաթիւն զօրաց (իւր 10,000 հոգի) պար-
տութեան առթիւ: Դիպուածօրէն, զի Ե-
ղիպտական կառավարութիւնն Սեդիւս-
այ մը յանձնած էր այդ զօրաց հրա-
մատարութիւնը: Յետադարձ տեսութեամբ
մը, զի Լորտ Տըֆրին, երբ յեղիպտոս էր,
ընդգրկեցաւ Սուտանի աջաւանքին: Կա-
ռավարական թերթ մը, Բեւ Սեւկ-Էմին, ու-
շադրութիւն կը հրաւիրէ այս կարեւոր ի-
րողութեան վրայ, յայտնելով թէ երբ գըն-
դապետ Ջիւս եղիպտական կառավարու-
թեան ծառայութեան մտաւ, Լորտ
Տըֆրին յատուկ խնամք արձանագրեց սա
իրողութիւնը թէ այդ սպայ և իւր ընկերք
եղիպտական զօրաց հրամայել յանձն կ'առ-
նուն լոկ իրենց պատասխանատուութեան
տակ, և թէ ոչ իւր (Լորտ Տըֆրին) ոչ ալ
Սըր Լատուարտ Մալեք յարաբերութիւն ու-
սր այս պարզադրութեան հետ: Միւս կող-
մէ, Լորտ Տըֆրին ըսաւ եղիպտացի նախա-
րարաց թէ «Եթէ կ'ուզեն իմաստութեամբ
չարժիլ այս խնդրոյ մէջ, պէտք է որ իրենց
զինուորական ջանքերը սահմանափակեն Ե-
ղիպտոսի իշխանութիւնը վերահաստատելու
միայն Սենատարի վրայ, և չաշխատին իրենց

տիրապետութիւնն ընդարձակել այդ գաւա-
ռէ և սպիտակ գետեղերէն անդին Նեղոսիս:
Այն պատճառներ որոց համեմատ տրուե-
ցաւ այս խորհուրդ, յոյժ պարզ են: Սու-
տան է կարի ընդարձակ երկիր մը, որ ուղ-
ղակի բայց խիստ անկատար կերպիւ եղիպ-
տոսի մերձեանքի է միայն Նեղոսի միջոցաւ,
և անուղղակի կերպիւ անապատի քանի մը
հետքերով, որք Սուաքիմէն կը սկսին: Որ
և է բնական դիւրութիւն մը չնպատասա-
րել եղիպտոսի գաղափարը Սուտանի վրայ
տիրապետելու մասին: Եղիպտոս է պետու-
թիւն մը, որոյ բոլոր ոյժն ու կորովն իւր
մէջ բովանդակեալ է: Այս ոյժ և կորով
դիւրաւ կրնան հաշուել, և անոնց վերջին
սահմանը նորիցեւ դիւրաւ կրնայ որոշուի:
Եղիպտոս է պարզապէս պարտեղ մը նիւ-
թական արտադրութեան տեսութեամբ, և
պարզապէս պողոտայ մը՝ քաղաքական կա-
րեւորութեան տեսութեամբ: Ուստի, Ե-
ղիպտոս չունի այլ պաշտօն բայց եթէ մը-
չակել իւր պարտեղ, և պաշտպանել իւր պո-
ղոտայ՝ ձեռամբ բարեկարգ կառավարու-
թեան մը: Եղիպտոսի մէջ չիք անպարէզ ըն-
դարձակագոյն փառասիրութեան մը: Այս
երկու առարկայից իրացման և զարգացման
պարզ իւր բոլոր ոյժ և խնամք, եղիպտոս
իւր իր կատարած կը լինի իւր պաշտօն:
Նա կատ վերջ երկրի մ'է, և ընդարձակ-
ման ընդունակութիւն չունի: Միակ հնա-
րաւոր պալմաններն, որոց ներքեւ եղիպտոս
կրնայ զարգանալ, ասոնք են, որ նա ճան-
չէ իւր կարողութիւններ, ըմբռնէ անոնց
սահմանափակ բնութիւնն, և իւր ոյժը կեդ-
րոնացնէ այդ սահմանաց մէջ: Այս էր այն
դաս զոր Լորտ Տըֆրին ջանաց տալ մինչ
յեղիպտոս էր: Բայց նախորդ թուական ան-
սահման փառասիրութեան առանդութիւնը
դեռ տիրած են եղիպտական կառավարու-
թեան մտաց: Չինուորական որ և է գործ-
ողութեան մը մասին, եղիպտական զօրաց կա-
տարեալ անյարմարութեան բոլոր ջանքախիշ
ապացոյցները մոռցուեցան՝ փորձութեան «ա-
պտարագոհ» հարուած մը տալու փափաքով
և հակառակ Լորտ Տըֆրինի բողոքին, բանակ
մը զրկեցինք Օպէյտի վրայ, (որ Մեհտի-
ին խորհուրդի ամենէն աւելի մօտ բանա-
կեալն էր, և որոյ վրայ քաղած միջոցն է
որ Հիւս գորավարը մեծ ձախողւած մը կը-
րած և իւր կեանքն եւս կորուսած է): Այն
դաս զոր ոյժմ ստացած է եղիպտական
կառավարութիւնն՝ իւր կատարեալ գըե-
ցութիւնն ունեցած լինել չիթիր: (Որով-
հետեւ հեռագիրը ծանոց անցեալ օր թէ,
Խոսիլին կառավարութիւնը, Սուաքիմէն
ճախար երկու Մոնքրէիք հարեւրապետին և
Խորհուրդին մեկնող Հիւս փաշային հրամա-
նաց ներքեւ գտնուող եղիպտական զօրաց
Սուաքիմէն և բնաշինք լինելուն նկատմամբ
արժանահաւատ աղբիւրներէ տեղեկութիւն
ստանալուն պէս, ոտիկան և Պէտէվի զօ-
րաց օգնական գունդ մը ճախար հանած է՝
այդ հրոսապետը դէմ դնելու և պատե-
րալմը շարունակելու համար): Բայց պէտք
չէ թոյլ տալ որ անօգուտ անցնի այն դաս:
Սեդիւս կը փափաքի ըստ կարի չուտ պարպել
եղիպտոս: Բայց այն պատասխանատու-
ութիւններ զորս Սեդիւս յանձն առած է՝
չեն ներել որ իւր զօրքերն եղիպտոսէն ետ
քաշէ բնիկ կառավարութիւնը չամրապն-
դուած: Բնիկ կառավարութիւնն ալ հաս-

տատութեան պէտք եղած չափը չկրնար ըս-
տանալ ցորչափ տողորուած մնայ արտաքին
աշխարհակալութեան դադարներով: Այն
կարծիք թէ Ֆեւհանբու քանի մը գնդեր
և խումբ մը Պէտէվիք կրնան աշխարհակա-
լել և պահպանել Հնդկաստանի չափ ըն-
դարձակ երկիր մը, որպէս է Սուտան, բո-
լորովին տղայական և ծիծաղելի է: Բա-
ցարձակապէս հարկաւոր է որ եղիպտոսիան
կառավարութիւնն համոզուի թողելու դայս
գաղափար: Ամեն դրութեամբ անպատշաճ
և անվայել է որ եղիպտական բանակներ,
որչափ ալ փոքր, մի առ մի բնաշինք
լինին կեդրոնական Ալիբիկէի բարբարոս
հրոսապետաց ձեռամբ: Այդպիսի դէպ-
քեր մեծապէս վնասակար են եղիպ-
տոսի, և իբրեւ այն կարի յոյժ ան-
հաճոյ են վահապետական (Օսմանեան) կա-
ռավարութեան: Ուստի, պէտք է կարճ
կտրել եղիպտոսի Սուտանեան զինուորական
ձեռնարկութիւնը: Խոսիլին պէտք է ընել
որ իւր դաշտը միայն հերկէ և անկէ դուրս
չենէ: Իրեն վնաս մը չի տար հասկնալ վեր-
ջապէս թէ եղիպտոսի զօրքերն աշխարհիս
ամենէն գէշ զօրքերն են: Եւ ընդհակառակն
իրեն համար յոյժ օգտակար կը լինի ճանչնլ
սա իրողութիւն թէ, մինչեւ իսկ եթէ աղոնք
աշխարհի լաւագոյն զօրքերը լինէին, եղիպ-
տոսի պահել կրցած զօրաց թիւը բնականա-
բար փոքր լինելով, բոլորովին անբաւական
են Ալիբիկեան մեծ տէրութիւն մը գրաւելու
և եղիպտոսի կցելու: Սեդիւս կանաւա-
րութիւնն, որ նախորդ թուական իսմայիլ փաշա-
յին իբրեւ Ժառանգութիւն թողած գրաւ-
ման քաղաքականութիւնն ամենեւին կը պար-
սաւէ պարտի բացորոշապէս ըսել անոր յա-
ջորդին թէ այդ ուղղութեամբ վորձեր՝ իւր
կառավարութեան վարկը կորսելու միայն
կը ծառայեն, և անսահման կերպիւ կը յե-
տաճեն վտահոլութեան աճումն, որով և եթ
իրեն (արդի թուական թէվիք փաշային) կրնայ
թողուիլ անարգել և կատարեալ իշխանու-
թիւն այն երկրի վրայ, զոր Սուլթանն յանձ-
նած էր իւր պահպանութեան ու խնամոց:

Այս մի և նոյն խնդրոյ առթիւ, Խոֆէ
Էմին-Էմին, Սուտանի աշխարհագրական և ցե-
ղաբանական վիճակին և եղիպտոսի հետ
միացման պատմութեան նկատմամբ քիչ մը
տեղեկութիւն կը քաղէ կարեւոր Տեղե-
կագրէ մը, զոր մի քանի ամիս առաջ Սեդ-
իւս Արտաքին գործոց նախարարութեան
մատոյց գնդապետ Սեւաքիմէն, որ անցեալ
տարի իբրեւ ընկի Սուտան զրկուած էր, և
երկար Ժամանակ կեցաւ ի խորհուրդ: Ե-
ղիպտացւոց Սուտան անուամբ իրենց սե-
փականած երկրին անհուն տարածութիւն
ունի: Երկայնութիւնն, հիւսիսէն ի հա-
րաւ, Ասուանէն մինչեւ Հատարակա՛ն է, իբր
1,650 մղոն: (Սեդիւ. մղոնն է 1,600 մեղրոյ,
և 3 մղոնն է իբր Ժամու մը ճամբայ ի թուր-
քիա): Լայնութիւնը, կարմիր ծովու վրայ
Մասովա քաղաքէն մինչեւ Տարփուրի նա-
հանգին արեւմտեան սահմանն, է 1,200 էն
մինչեւ 1,400 մղոն: Այս ահագին ընդար-
ձակութեամբ երկրիւր լոկ մէկ անուան ներ-
քեւ ճանչնլ սխալ է: Դիտելի է, նախ, թէ
այդ երկրի մէջ կը բնակին երկու բոլորովին
տարբեր ցեղեր: Հիւսիսային կիսուն վրայ,
— այսինքն հիւսիսային լայնութեան 11 ըդ-
աստիճանէն սկսեալ դէպ յեղիպտոս եղած
մասին վրայ — բնակիչը գրեթէ ամբողջովին

Արաբ են, ըստ մեծի մասին թափառելի ցեղեր, որ Մահմեդականութեան աւելի կամ նուազ աշխարհաբանութեան մէջ ձեռք կը դառնան Սուննի կրօնը, կ'ըսէ գնդ. Սըուադը, զգայական և տեղաբնակապետական հանգաւանք մը ունի մեծ մասամբ։ Այս պատճառաւ է որ սուննի վրայ մեծ ազդեցութիւն ի գործ կը դնեն քիմիկները, կամ հոգեւոր առաջնորդներն, որոց գերբնական զօրութիւն մը կ'ընծայուի, և որք գրեթէ Մարգարէն աւելի կը յարգուին։ Այդ առիթով ճանձնէ զէպի հարաւ, երկրին բնակիչներն են սեւամորթ ցեղերը, որք ինչպէս պաշտօնապէս Մահմեդական կ'անուանին, այլ իրօք կուտայան են։ Բայց ցեղի այս երկու գլխաւոր բաժանումներէ զատ, կան ցեղեր որոց բնակիչը ոչ միայն ոչ միայն հետ կրնան դասուիլ Տարփուրի արեւմտեան նահանգին մէջ, որ Սուտանի ամենէն բերրի մասն է, Արաբներու և սեւամորթներու արեան խառնուրդէն նոր տեսակ ժողովուրդ մը յառաջ եկած է, որ սակայն արաբներէն կը խօսի։ Տարսուայի հիւսիսային նահանգին մէջ բնակիչներն որոշ ցեղ մ'են, որոց համար կ'ըսուի թէ նախնի Նուբիացիներէն սերել են, և որք իրենց յատուկ լեզու մը կը խօսին բայց մեծ մասամբ կը հասկնան արաբներէն։ Դարձեալ, Նեգուսի և կարմիր ծովու միջեւ, Սուաքիմի մօտ, կայ բոլորովին տարբեր և հին ցեղ մը, որ իրեն յատուկ լեզու մը կը խօսի։ Ընդհանրապէս խօսելով, սեւամորթը հաստատաբան և երկրագործ են, իսկ Արաբը գրեթէ ամբողջովին վրանաբան է, և հողագործութեամբ քիչ կը զբաղին, կամ բնաւ չեն զբաղիր։

Արդ, կարեւոր խնդիր մ'է գիտնալ թէ այլասեռ ցեղերու այս ընդարձակածաւալ հաւաքածոյն ի՞նչպէս մտած է եգիպտոսի իշխանութեան ներքեւ, մինչև իսկ անուանապէս։ Հազիւ 60 տարի առաջ է որ եգիպտացիք առաջին անգամ լինելով ուշադրութիւն դարձուցած են Սուտանի վրայ։ Մինչև այն ժամանակ, արդի Սուտան կոչուած երկիրը բաժնուած էր կարգ մը թագաւորութեանց ու ցեղապետութեանց, և կ'երեւի թէ այս միջոցին միապետք անդադար իրարու դէմ պատերազմելով ժամանակ կ'անցունէին։ 1819ին Մէհմետ Ալի, իւր զօրաց համար զբաղում մը գտնել ուզելով, իւր որդին խմայիլ կանոնաւոր և անկանոն զօրաց մեծ բանակով մը Սուտանի վրայ զրկեց։ Խմայիլ առանց գիտաբարութեան յաջողեցաւ տիրել երկրին մի մեծ մասին, և սկսեալ այս առաջին ձեռնարկութենէ, եգիպտացիք մերթ մերթ ընդարձակած են իրենց անուանական վերահսկողութեան սահմանները։ Բայց մինչև ցարդ չեն կրցած ամրապնդել և ապահովապէս իրենց իշխանութիւնն հաստատել այն ընդարձակ երկրի ու եւ է մէկ մասին վրայ, զոր իբրեւ իրենց հողը կը նկատեն։ Սուտանի եգիպտական տարեգրութիւնը ուրիշ բան չեն պարունակեր բայց եթէ տարուէ տարի սոր ընդհանուր-կառավարչի մը անունը, և նոր ապստամբութեան մը ծանուցումը։ 1856ին, իբրեւ եգիպտոսի փոխարքայ Մուհամմետ Սայիտ փաշա այցելութիւն մ'ըրաւ ի Սուտան, զայն պատշաճապէս կառավարելու անհարկութիւնն այն աստիճան զգաց, որ կը խորհէր բոլորովին ձեռք բաշխել Սուտանէն, բայց չէր յաջող. և երեւելիք տարածողեցին զինք, յիշեցնելով թէ, եթէ եգիպտական իշխանութիւնը թողուն զՍուտան, անիշխանութիւնը պիտի տրւէ հոն, և խռովութիւնը անպակաս պիտի լինի։ Խախտ Սայիտ փաշա զօրաւոր չանք մ'ըրաւ երկիրը բարեկարգելու, բայց հին զեղծմուքը և հին դժգոհութիւն երեւան ելան իրարու յաջորդող կուսակալաց ներքեւ։ Վերջին տարիներս եգիպտացիք զՍուտան նուաճելու մասին իրենց ջանք մէջ քանի մը ձեռնհաս եւրոպացուց օժանդակութիւնը վայելցին, բայց 1876ին Հապէշապետի դէմ մղուած աղետալի պատերազմը մեծ հարուած մ'եղաւ անոնց ջանքերուն, և 1883ին Սուտան գետ խաղաղութիւն և իրաւապէս գրաւուած չէ։

Երկրորդ խնդիր մը, որ ծագում կ'առնուի Պատմական այս համառօտ տեսութենէ, սա է թէ եգիպտացիք ի՞նչ շահեցան իրենց ինքնակոչ տիրապետութեամբ Սուտան

նի։ Դժուար է ճիշդ պատասխան մը տալ։ Բայց Սուտանի 1882 տարւոյ Եւրոպայիցիներէն իրենց, կառավարական հաստիքից գուժար ծախուց գումարէն պակաս է 103 հազար եգիպտական ոսկի։ Բայց այս բոցն եւս շատ թերի հաշուուած պէտք է լինի, կ'ըսէ գնդ. Սըուադը. զի կարեւորագոյն գաւառներէն, որպէս են Տարփուր և Քուրտոֆան, գրեթէ բնաւ տուրք չկրնար առնուիլ։ Նաեւ այս տարի ծախուց կողմն հարկ պիտի լինի բարդել ներկայ գինուրական գործողութեանց ծանր ծախքերը։ Վերջապէս գնդ. Սըուադը. նկարագրելով փիղքական հանգամանքն այն երկրի ուր Հիքս փաշան իւր զինուորական գործողութիւնները կը կատարէր, ցոյց կուտայ թէ բնութիւնն եւս աննպաստ է Սուտանի եգիպտական տիրապետութեան, և կը վերջացնէ յանձնարարելով, նոյն իսկ եգիպտոսի օգտին համար, որ Սուտանը թողու

ԲԵՐԱՅԻ ԾԱԾՈՒԿ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏԵՍԱՍՑ
ԵՒ ԴՐԱՄԱՆԵՆԳԱՑ ԴԱՍԱՍԱՆՆ
— 0 —
Ն Ի Ս Տ Ե .
Նոյեմբեր 15, երեքշաբթի .
(Շաբ. եւ վերջ)

Ոստիկանութեան տեսուչ Ահմետ ի վերջապէս կոչուելով հաստատեց թէ Բիւլիւք Մէհմետ և իւր մարդիկը չարչրկած են Ղարպի Տիմիթրիին տանը մէջ գտնուող մարդիկն։ Բաց աստի, ըսաւ թէ յիսնապետ Էօմէր այս պահուստն երկրորդ յարկը կը գտնուէր, և յետոյ այսպէս շարունակեց.

« Զեռքս կանգեղ մը բռնած էի. տան երկրորդ յարկը սենեակ մը մտանք։ Քիւլիւք Մէհմետ սկսաւ սենեակին բոլոր անկիւնները խուզարկել. մահճակալին տակէն յանկարծ ծրար մը գտաւ, յետոյ ուրիշ ծրար մը, որ կտոր մը ճերմակ կտաւի մէջ փաթկուած էր։ Խուզարկութիւնը շարունակուեցան, և ուրիշ նիւթեր, ընդ որս և մանուշակ մը գտնուեցան տան դանազան կողմերուն մէջ »։

Նախագահ. — Ո՞վ կար ձեր քով։
Ահմետ. — Շիւքրի պէյ, խալիտ աղա, իտալական հիւպատոսարանի խափազ և ուրիշներ։ Երբ Բիւլիւք Մէհմետ մեր ամենու աչքին առջև, մահճակալին մէջէն ծրարը գտաւ, մեր քով գտնուող կինը դուշեց. « Թագաւ է »։ Քիւլիւք Մէհմետ բացաւ զայն և տեսանք թէ կեղծ մեծիտէներ կը պարունակէր։

Նախագահ. — Բացատրեցէ՛ք, մահճուկալը սենեակին մէջ ո՞ւր գրուած էր։

Ահմետ. — Սենեակին մէջ անկիւնը դըրուած էր։

Նախագահ. — Շատ լա՛ւ, սենեակին և մահճակալին նկարագրութիւնն ըրէ՛ք։

Ահմետ իւր նկարագրութիւնն սկսաւ և իրենց այնպէս իրարու հետ չփոխեց, որ դատաւորը բան մը չկրցնէ հասկնալ։ Վերջապէս, դեր-նախագահն հնարք մը գտաւ. Ահմետին գրասեղան մը ցոյց տալով ըսաւ. « Ենթադրեցէ՛ք թէ այս գրասեղանը սենեակին է. ըսէ՛ք թէ ո՞ւր գրուած էր մահճակալը »։ Այս գործնական միջոցին շուրջ հիւ Ահմետ յաջողեցաւ նկարագրել սենեակին և անոր մէջ գտնուած բաները։

Ետոյ կարգադրուեցաւ չեղեանական հիւպատոսարանի Գարու-օղլան Տիմիթրաքի տեղեկագիրն, որ ինչպէս յայտնի է, ներկայ գտնուած էր Գաֆէսի փողոցին մէջ կատարուած խուզարկութեան։ Այս տեղեկագրէն կը տեսնուէր թէ Ղարպի Տիմիթրիին տանը մէջ 7 կաղապար, 2 մեծիտէ, 1 վեցեղ և մանուշակ մը գտնուած էին։

Նախագահն հարցուց Ահմետին թէ տեսած չէ՞ր Բիւլիւք Մէհմետի մահճակալին ներքեւ բան մը սահեցնել, երբ խուզարկութիւնները ըրած ժամանակ ծուծ էր։

Ահմետ. — Բան մը չտեսայ։

Ընդհ. դատախազի օգնականն ոտը երէնքով, սա հարցումն ուղղեց ամբաստանողը.

« Բիւլիւք Մէհմետ և իւր մարդիկն ինչո՞ւ համար Գաֆէսի փողոցին մօտաւորագոյն պահականոցը չեն դիմած ոստիկանութեան տեսչաց աշակցութիւնը խնդրելու համար,

և ինչո՞ւ համար տեղեկագիր մը ստորագրել չեն տուած Ղարպի Տիմիթրիի դրացեաց. մինչդեռ այս ձեռնարկութիւններն ի նկատ առնելու պարտաւոր էին։

Բիւլիւք Մէհմետ պատասխանեց թէ Ղարպի Մէհմետի կեղծական պահականոցին կցուած լինելով նմանորինակ պարագայի մէջ ընդհանրապէս Բերայի Միւթէսարը ֆութեան կը դիմէր։ Ետոյ ինք ալ հարցուց թէ դատարանն ինչո՞ւ չէր ուզեր ըսել այն վկայներ, զորս ինք (Մէհմետ) նշանակած էր ի նպատակ իրեն։

Ընդհ. դատախազն առաջարկեց կանչել զԵնֆիգ պէյ, որ ոստիկանութեան նախարարութեան մէջ պաշտօնեայ է, և որ ներկայ գտնուած էր խուզարկութեան։

Նախագահ. — Շատ լաւ, կանչել կուտանք։

Ն. Վսեմութիւնն յետոյ ամբաստանութեան չորրորդ կէտին անցաւ, որ է Բիւլիւք Մէհմետի և Քուրդ Պէքրիի կողմէ Ղարպի Պարպա Սթալիոյի վաճառատան մէջ գործուած գողութիւնը։

Բիւլիւք Մէհմետ բացատրեց այն պատճառներն, որով ինք ստիպուած էր, իբրեւ ոստիկանութեան տեսուչ, խուզարկութիւն մ'ընել յիշեալ վաճառատան մէջ։ « Պարպա Սթալիոյ ժամանակին ահարկու աւազակ մ'էր, և անոր վրայ վերջերս տեղեկութիւններ ստացած էի, ծանուցանող թէ Ղարպիոյ արուարձանն ասպատակող գողերուն հետ համախոհ էր։ Պարպա Սթալիոյի նախկին մէկ ընկերը՝ Վանկէլի տուած էր ինձ այս տեղեկութիւնները։ Ուստի օր մը հեղինական հիւպատոսարանի խափազներէն մէկուն և Պէքրիի հետ անոր վաճառատուն երթալով խուզարկութիւն մ'ըրի, բայց կասկածելի բան մը չգտանք. ահա այս է իրողութիւնն »։

Պէքրի հարցաքննուելով, հաստատեց իւր ընկերոջ յայտարարութիւններն և ազդուապէս բողոքեց իւր վրայ եղած ամբաստանութեան դէմ։

Ետոյ Պարպա Սթալիոյ հարցաքննուեցաւ, բայց որովհետեւ թուրքերէն չէր գիտեր թարգման մը տրուեցաւ իրեն։

Պարպա Սթալիոյ յայտարարեց թէ Բիւլիւք Մէհմետ և Քուրդ Պէքրի, 30 օսմ ոսկւոյ գումար մը կորցած էին իւր ձեռքէն, սպառնալիքներ ընելով և վախ տալով։

Բիւլիւք Մէհմետ և Պէքրի պատասխանեցին թէ Պարպա Սթալիոյի խօսքերն անհիմն էին և թէ նա վտանգաւոր մարդ մ'էր։ Եթէ մեր անոր դրամը կորցնէինք, ինչո՞ւ համար դատական իշխանութեան չգտնեալ տեսաւ։ Կը տեսնէ՞ք թէ կը ստէ, և այլն։

Նախագահ. — Ինչո՞ւ համար հիւպատոսարանին չբողոքեցիք, արդեօք շատ հարուստ մարդ մ'էիք։

Պարպա Սթալիոյ. — Վախաւորաւ համար չբողոքեցի։

Դատաւորը՝ երկու ամբաստանիչ վկայից յայտնութիւններն ալ լսելէ յետոյ՝ խորհրդակցութեան սենեակին առանձնացան և քիչ մը հանգիստ առնելու համար, և ժամ 10ը քառուրդ անցած իրենց աթոռները վերադարձան։

Նախագահն ամբաստանութեան հինգերորդ կէտը ձեռք առաւ, որ է Հորդիկ առնել խառնակեաց կնոջ վատահամբաւ տան մէջ պատահած գողութեան գործը։

Բիւլիւք Մէհմետ, Բիւլիւք Մէհմետ, Էտահմէ Էֆի, և Օտաճի Մուսթաֆա յաջորդաբար հարցաքննուելով խոստովանեցան թէ իրօք այդ վատահամբաւ տունը մտած էին, բայց թէ երբէք որ և է բռնութիւն ի գործ դրած չեն, ոչ տան կանանց, ոչ ալ յաճախորդաց վրայ։

Ետոյ, ամբաստանիչ վկայք լսուեցան, որոց ամենքն ալ խառնակեաց կիներ էին, ինչպէս նաև յիշեալ վատահամբաւ տան ըսպասաւորը՝ Կորապետ տառուէ և իսոյք վկայեցին թէ ատհապատանալը իրենց տունը կ'ըսած և վերնաբարկն երեւելով յաճախորդները ձեռած և չարկկալ էին, թէ Բիւլիւք Մէհմետ, Բիւլիւք Մէհմետ, Օտաճի Մուսթաֆա և Էտահմէ Էֆիներ գողացած էին Շիւքրի Էֆէնտիի և այլ յաճախորդաց դրամները, և թէ վերջապէս, այս գեղեցիկ

շահատակութիւններն ի դարձ չէնելէ յետոյ փախած էին։

Այս միջոցին ժամը 11ն անցած լինելով, նիստը վերցաւ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

Ե Ր Է Կ Ի Ն Ի Ս Տ Ը

Ազգային ժողովը երէկ Ղարպիոյ եկեղեցին նիստ ըրաւ ընդ առժամայ նախագահութեամբ իւր փոխան Տ. Մատթէոս Ե. պիսկոպոսի և ատենապետութեամբ Ղարաոսեան ֆրոստոստուր Էֆէնտիի, ինչպէս կարկութեան 30 երեսփոխանաց, որոց թիւն ի վերջոյ յանգեցաւ 45 ի։

Ա. Սուրենեան Էֆէնտիի ճամբորդութեան պատճառաւ Ազգային ժողովոյ քանի որ նիստերէն բացակայ մնալու ստիպուած լալը յայտնելով, ժողովը իբրեւ օրինաւոր բացակայութիւն ընդունեց։

Տ. Խորէն եպիսկոպոս Նար-Պէյ Լուսինեան, Եկեղեցական Համագումար ժողովոյ կողմէ երեսփոխան ընտրուած և իւր յանձնարարութիւնը յայտնած ըլլալով, Ազգային ժողովը նորա ընտրութիւնը վաւերացուց և ազգային երեսփոխան հռչակեց զիտեպիս. Նար-Պէյ Լուսինեան։

Ազգային ժողովոյ Ա. Ատենադպիր Զեքիա Էֆի, իւր հրաժարականին վրայ վերադարձուելով, ժողովը նորա հրաժարականն ընդունեց և Բ. Ատենադպիր Գուրգէն Էֆի. Ա. Ատենադպիր հռչակեց ինչպէս նաեւ Գ. Ատենադպիր Ա. Թնկըլ Էֆի. Բ. Ատենադպիր. իսկ Գ. Ատենադպիր ընտրութիւնը յառաջիկայ նստին թողուց։ Կեդր. անտուկի ներկայ տարւոյ ելումը հացոյցի վրայ Համարակալութեան դիւանը տեղեկագրելու տպագրել և յառաջիկայ նստին Օրակարգին երկրորդ խնդիրն ընելուց։

Մայր դիւանի կողմանէ առաջարկութիւն մը ներկայացուեցաւ ժողովին, և կառավարիչը Լիմաճին կաթողիկոսական ընտրութեան նախնական գործողութիւնները կատարելու համար 7 անգամէ բաւական կացեալ Յանձնաժողով մը կազմել ճիշդ ինչպէս կազմուած է 1866 ին, որ պաշտօններն լրացան։ Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեամբ ընտրական գործողութեան ձեռնարկել և հսկել, ինչպէս ըրած է 66 ի Յանձնաժողովը։

Սոյն առաջարկութիւնը մեծամասնութեամբ ընդունուելով, Յանձնաժողովը կազմութիւնը յառաջիկայ նստին թողուցաւ։

Թիւրքական տեսան Նիկողոս Էֆէնտիի կողմէն դիւր մը ներկայացուեցաւ ժողովին, որ կաթողիկոսական ընտրութեան եղանակը ընտրական գործողութեանց նախապատրաստութեան ձեռնարկումը բուժարկի իսկ յետոյ, սոյն խնդրոյ յաջորդական մասով և պարագայից վիճարանութեան մօտեցաւ, հարկ կը համարէր կաթողիկոսական ընտրութեան եղանակին համար Ազգային ժողովոյ կողմէ տրուած որոշումն Ազգային վարչութեան հաղորդել, և սոյն որոշումը գործադրութեան համար հարկ եղած։ Գոյնները պարունակող ծանօթագրութիւնը իւր վարչութեանէն Թիւրքական տեսան Էֆէնտիի կողմէն իւր այս գրով Ազգային վարչական իշխանութեան և Ազգային ժողովոյ մէջ անդադնակութեան և անհամաձայնութեան կասկածներ կը յարուցանէր. սակայն վային ժողովն յայտարարեց թէ իւր իւր վարչութեան մէջ բնաւ աններդաշնակութիւն մը չկայ կաթողիկոսական խնդրանքն, և կաթողիկոսական ընտրական գործողութեանց համար արդէն Յանձնաժողով մը կազմած ըլլալով, հարկ չտրուեցաւ Թիւրքական տեսան Էֆէնտիի առաջարկութիւնը նկատողութեան առնուլ։

Այսուհետեւ սկսաւ Օրակարգի առաջին խնդիրն, որ էր Լիմաճին կաթողիկոսականութեան կանոնական ծրագրին վիճարանելը թիւնը։

Յանձնաժողովոյ տեղեկագրեր Տ. Մատթէոս եպիսկոպոս իւր փոխան ընդհանրապէս տեղեկութիւն մը տուաւ կանոնական ծրագրին վրայ և յանուն Յանձնաժողովոյ որ առաջարկեց ծրագրին հիման վրայ յիշատակելու

որ մը խմբագրել Ռուսիոյ կառավարու-
նէն ներկայացուցու համար, յայտարա-
րութեամբ չարտարու չարտարու չարտարու
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

ԱՅԴԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած
կառավարութեան հաստատուած

ազգայնականութիւնը որ ինքնաբերական
կանխաւ տեղեկանալով, ըստ այնմ վար-
ուին, և երբ Ս. Լիւմիսի Սինոդը կաթո-
ղիկոսական ընտրութեան համար հրաւի-
րագրեր ուղղէ առաջնորդաց, առանց Կ.
Պոլսոյ Պատրիարքին գիտութեան, առաջ-
նորդը պարտաւոր լինի սոյն հրաւիրու-
ողոց չպատասխանելու երբեք, գիտնալով որ
կաթոլիկոսական ընտրութեան իրաւունքը
մի միայն Ազգային ժողովոյ կը վերաբերի:

Քաղաքական ժողովը նկատելով որ Ս.
Պատրիարք Հօր բացակայութեան պատճա-
ռաւ ազգային կարեւոր խնդիրներ անգոր-
ծադրելի կը մնան ցարդ, որոշեց Ե. հրա-
ւիրել Ն. Սրբազնութիւնը որ իւր մենա-
տանը թողնելով, Ազգ. Պատրիարքարան բա-
րհաճի գալ, առանց որոյ գրեթէ անկա-
րելի եղած է վերոյիշեալ խնդիրները կար-
գադրել:

Բեգրապուրկի երեսելի ազգայիններէն
Մկրտիչ Աղա Սանասարեանց վենետիկի
հրկիզեալ վանքին ի նպաստ 4,000 ֆրանք
նուիրեց է:

Մայր Եկեղեցւոյ, Կէտիկ փաշայի և
Գումգաբուի դրսի միացեալ թաղից Երես-
փոխանական ընտրութիւն կատարուելով
անցեալ կիրակի օր, Էքսէրման Մարտի-
րոս Էֆէնտի բացարձակ առաւելութեամբ
երեսփոխան ընտրուած է. իսկ մնացեալ
չորս երեսփոխանաց ընտրութեան համար
քուէքց համեմատական առաւելութիւն ըս-
տացած են հետեւեալ ուժն անձինք.

Գէորգ Էֆէնտի Զարգարեան	Կամսարականեան
Խաչիկ	Անդրէասեան
Յովակիմ	Ինճեան
Միհրան	Ս. Պողոսեան
Թակոբ	Նորատուկեան
Յարութիւն	Պէշիբեան
Մանուէլ	Զրաճեան
Սարգիս	

Գումգաբուի ղեկավար Կատարուի վա-
ղը Մայր Եկեղեցւոյ մէջ ժամը 3-էն մինչև 6:

Վսեմ: Ստեփան փաշա Ասլանեան, որոյ
որդւոյն ցաւալի մահն արդէն ծանուցուած
էր, այժմ ուրիշ նոր և ամենացաւալի կո-
րուստ մ'ըլաւ, իւր ազնուամիայլ կնոջ Նու-
նիկ հանձնին մահուամբը, որ ամիս ու կէսէ
ի վեր անողորմելի հիւանդութեամբ մը կը
տառապէր: Հանգուցեալ Տիկնոջ մարմինն
ամփոփեցաւ իւր սիրելի որդւոյն քով, ու-
րոյ հիւանդութեան պահուն ամբողջ ամիս-
ներ տաքնապած և անոր մահուանը վրայ
սասկցապէս վշտացեալ՝ հիւանդ ինկած էր
յանկողին. և վերջապէս իւր ամենասիրելի
ամուսնոյն ամեն ջանքն ու աշխատութիւնն
ի դերեւ հանելով, գնաց հանգչիլ իւր սի-
րելոյն քով:

Ետեւէ ետեւ հասած այս դժբաղդու-
թեանց վրայ մեր խորին ցաւակցութիւնը
կը յայտնէք Վսեմ: Ստեփան փաշայի, և
երկնից մխիթարութիւնը կը մաղթենք թէ
Ն. Վսեմութեան և թէ իւր շնորհալի
գետեր՝ օրիորդ Մաթիւոյ:

ԻՆՏԵՐՆԱԼ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանն հրաման ըրաւ որ Եր-
տըզի կայսերական պալատին շրջափակին
մէջ մզկիթ մը կառուցուի: Արքունեաց ներ-
քինապետ Հաճի Հաֆիզ Պէհրամ աղա պի-
տի հսկէ մզկիթին շինութեան վրայ:

Վազըթ ծանուցանելով թէ նախարա-
րաց խորհուրդը՝ գաւառական վարչութեանց
մէջ մուծանելի բարենորոգմանց խնդրով
կ'զբաղի չարունակ, զորոց մը կը յիշէ իբր
թէ Նի, ոմիդի կուսակալութիւն և Կէյա-
զէ միւթսարըթութիւն պիտի լինին:

Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ Հոպարթ
փաշա նամակ մ'ուղղելով առ թայմը, Ե-
գիպտոս Օսմ. զօրք զրկելու գաղափարը
կը թելադրէ, որպէս զի Անգլիական զո-
րաց հետ ի միասին պաշտպանեն Լորտ
Տըֆրինի հաստատած սահմանադրութիւնը:

Գաթարոյէն կը հեռագրեն առ թայմը
թէ թուրք-Գարատարի սահմանադրութիւնը
գծող յանձնախումբը թրքաթի երկիրը
Քիւսիի երկրէն բաժնիլ ուզեր է, բայց
ժողովուրդն ընդդիմացեր է այս բաժնի-
ման և հետեւեալէս յանձնախումբը գոր-
դեցեցեր է իւր աշխատութիւնները: Քիւ-
սի մը վաշտ Օսմ. զօրք զրկուեր են ի Քիւ-
սի, ուր ապստամբութեան մը ծագումէն
կը վախցուի եղեր:

Ռժանն Հալաս նոյ. 12 թուով հետեւ-
եալ հեռագիրն ստացած է Լոնտոնէն.

«Կը հաւաստեն թէ թուրքի կողմէ
Վուրայի ծովածոցին մէջ հաստատեալ 20
օրեայ քարանձինային նկատմամբ Անգլիոյ
արտաքին գործոց նախարար Լորտ Կրանվիլ
այսօր հեռագրաւ հրահանգ զրկած է առ
Լորտ Տըֆրին՝ պնդելու համար Բ. Դրան
քով, որպէս զի ցամաքին հետ հայրդակ-
ցիլ չուզող չողենաւուց արտօնութիւն տրու-
ուի Դարդանէլէն անցնիլ, առանց քարան-
ձինա կրելու»:

Կեդրոնական բանտին մէջ վախճանեալ
թողութիւն եղբայր՝ Տիմիթի այս աւուր
Վազըթի մէջ նամակ մը հրատարակելով կը
հերքէ հասարակութեան մէջ պտտած այն
զրոյցը թէ բանտին տնօրէնութիւնն իբր
թէ չէ ուզեր թողութիւն մարմին յանձնել
իրեն: Տիմիթի կը հաստատէ թէ եղբորը
մեռած օրն իւր քրոջ երկու տարեկան որ-
դին եւս մեռեր է: Քիւսիք Մէհմետ Իրենց
տունը կոխած ժամանակ յիշեալ հէք տը-
գայն մօրը գիրկէն կորցելով այնպիսի սաստ-
կութեամբ մը պատին զարկեր է որ վախ-
նալով խոյս հաներ և անոր հետեւանքէն մե-
ռեր է. բաց աստի, իւր ուրիշ մէկ քրոջ
18 ամեայ աղջիկն ալ Գիւլիւք Մէհմետէն
բուռն ապտակ մ'ընդունելով՝ խելագա-
րեր է:

Վերջին թղթաբերով եկած Երոպական
լրագրաց մէջ հետեւեալ հեռագիրը կը տես-
նուի, վերաբերմամբ Պուլղարաց Էկզարքու-
թեան խնդրոյն.

«Աստ (Աթէնք) առնուած լրաց նայելով,
Պոլսոյ Ռուսական դեսպան Պ. տը Նէլիտով
հարցուցեր է Արտաքին գործոց նախարար
Արիֆի փաշայի թէ, ճշմարիտ է՞ որ Բ. Դու-
ռը մտադիր է ջնջել Պուլղարաց Էկզարքու-
թեան ֆէրմանն, ինչպէս նաև այն իրա-
ւունքն, զոր Էկզարքն ունի եպիսկոպոսներ
զրկելու Մակեդոնիոյ վիճակներն, ուր Պուլ-
ղար ժողովուրդը մեծամասնութիւն կը կազ-
մէ: Վերջապէս, հարցուցեր է թէ կառա-
վարութիւնը Պոլսոյ Էկզարքութիւնը ջնջելու
գիտաւորութիւն ունի՞:

«Արիֆի փաշա՝ ի պատասխան՝ յայտա-
րարեր է թէ Բ. Դուռը նկատողութեան
պիտի առնու Յունաց Ս. Պատրիարքին դի-
տողութիւններն, որ կըսէ թէ Էկզարքին ի
Կ. Պոլսոյ ներկայութիւնն անկանոնութիւն
մ'է, և թէ այդ եկեղեցականին ձեռնու-
նէրը թշնամական են Օրթոտոքս եկեղեց-
ւոյն:

«Բ. Դուռն իմացած է այն ընդարձակում
զոր Պուլղար Էքզարքն ստացած է Մակե-
դոնիոյ մէջ, բայց Արիֆի փաշա ապահովու-
թիւն տուեր է դեսպանին թէ կառավա-
րութիւնն Էկզարքութեան դէմ անգլան-
դեանութիւններ չ'ընելու գիտաւորութիւն չու-
նի»:

Յունաց Պատրիարքարանի պաշտօնական
Արիֆի փաշայի կը ծանուցանէ թէ Մար-
սիլիա բնակեալ յոյն սեղանաւոր մը, Պ. Է-
թիէն Չաֆիրթուլոյ, 1,000 օսմ. ոսկի
զրկեր է Յունաց Պատրիարքին, որպէս զի
Պոլսոյ Յունաց մարդասիրական հաստատու-
թեանց բաժնէ:

Ֆրէսինէի չողենաւական ընկերութիւնը
լրագրաց մէջ նամակ մը հրատարակելով կը
ծանուցանէ թէ այս ընկերութիւնն որ և է
յարաբերութիւն չունի Մարսիլիոյ մէջ սը-
նակացեալ Բու-Ֆրէսինէ ընկերութեան
հետ:

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Պէրլին 29 նոյ.
Աստ հասած հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ
Գերմանիոյ զահաժառանգ իշխանը Սպանիոյ բո-

ւոր մեծ քաղաքները պիտի այցելէ, ի մէջ ալ-
լոց, ի Կրէնատա, Բարսելոնա, Սեւիլլա եւ Բա-
տիլոն:

Բրուսիոյ խորհրդարանն անմիջապէս պիտի
սկսի ուղղակի տրոց բարենորոգման վերաբեր-
եալ վիճարանութիւնը: Կը հաւաստեն թէ կա-
ռավարութիւնը պիտի առաջարկէ խորհրդարա-
նին գնել Համպուրկէն Պէրլին բանող երկաթու-
ղին եւ մինչեւ Պալմիկ ծով ջրանց մը շինել:

Պէրլին 30 նոյ.
Նորտ Տայչէ Ալէմայնէ Ցայթունկ կ'ըսէ թէ
կառավարութիւնը Չինական շուրքը գտնուող
Գերմանական նաւատորմը պիտի զօրացնէ: Վի-
էնայէն եկած լրաց նայելով, Աւստրիոյ երես-
փոխանական ժողովը դեկտ. 4ին գումարակալ
ինչ ինչ տրոց յաւելման վերաբերեալ ծրագիրը
պիտի քննէ:

Այս արտօնը հասած հետեւեալ է:
Փարիզ 30 նոյ. իրկուռն.

Քուրպէ ծովապետը նոյ. 23 թուով Հանու-
յէն քաղած հեռագիրը մը մէջ կ'ըսէ թէ յարձակ-
ման համար իւր պատրաստութիւնները վերջա-
ցուցեր է, և կը հաւաստէ թէ 2,000 Չինացիք նոյ.
17ին Հայ-Ցուռնիկ վրայ յարձակուեր են, բայց ետ
մղուեր են 200 մեռեալ թողնով:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՑ ՊՈՐՈՍ	
Ղալաթիա 19 նոյ.	
ԸՆԹԱՑՔ ՓՈՒԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ	
(Օսմ. ոսկին 100 դրուչի հաշուով)	
Լոնտոն 3 ամիս, ՂՐ. 109.80 առ	Անգլ. լիւր.
Յուրիք 8 » ֆր. 22.50	առ
ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ	
Օսմ. Գօնա. գոցուցեալ	10.6
բացուցեալ	10.4
կէս օրին	10.4
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	71.
Անգլ. լիւր	
Սօսիէթէ Ժէնէրալ (գ. 4.)	4.
» Սթոման »	3.55
Կ. Պոլսոյ Պանքան »	7.10
Քրէտի Ժէնէրալ 8% » Օսմ. լիւր	7.
Փոխ. 1865 (Մու. -) 8 0/0 ֆր.	87
» 1865 » 8 0/0	85.
» 1865 (Բիւսար) 8 0/0	43.80
ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ	
(Օսմ. ոսկին 100 ՂՐ.Ն) ՂՐ.:	
Անգլիական ոսկի	109 87
Գաղղիական »	87 96
Բօլ	90 3
Փրիմից	51 20
Գաւազն թուղթ (գարիք)	956
» արծաթ (նոր)	90
Մէքիտիէի տարբերութիւն	107 39
Վեցնոց	105 18
Հինգնոց	103 10
» 3 ամիս	100 20

ԵՐԱՄԱԿԱՆ ՊՈՐՈՍ	
Լոնտոն 30 նոյ.	
Անգլ. Գօնա.	101 1/16
Օսմ. »	9 1/8
Փոխ. 1865	14 1/8
» 1869	9 7/8
» 1871	68 1/2
» 1872	18 1/2
» 1873	8 7/8
» 1877	77 1/2
Պանք Օթոման	16 1/8
Ռուս. փոխ. 75ի	85 7/8
Եգիպտ. միացեալ	64 1/8
» արտօնաւոր	88 1/8
Տայրա Սանիէ	64 1/8
Փոխ. Ռօշիլտ	88
Փոխանակազիւր Փարիզի վրայ	23.424
Փարիզ 30 նոյ.	
Գաղղ. Գօնա. 4 1/2 0/0	106.57 1/2
» » 5 0/0	77.52 1/2
Օսմ. Գօնա.	9.25
Փոխ. 1865	Ֆր.
» 1869	80
» 1873	48
Օսմ. Երկաթուղի	42 50
Պանք Օթոման (գ. 4.)	858.75
Քրէտի Լիօնէ (գ. 4.)	550.
Ռուս. փոխ. 8 առ 0/0 (1877)	95 1/4
» » Արեւելեան	
Իտալ. Գօնա.	90.58
Եգիպտ. միացեալ	525.78
Փոխանակազիւր Լոնտոնի վրայ	26.20
Վիէնա 30 նոյ.	
Փոխ. Լոնտոնի վրայ	120.90
Ռուս. փոխ. երկաթուղի	20.50
ԿէՍ ՕՐ	
7.21	

ՏԵՐ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. Յ. ՄԷԼԻԳԵԱՆ
Իրգա փաշա խան Թիւ 14

